

İlgili Kanun /Madde
4857 S. İşK/77

T.C.
YARGITAY
Hukuk Genel Kurulu

Esas No. 2018/10(21)-94
Karar No. 2021/111
Tarihi: 18.02.2021

- USULÜ KAZANILMIŞ HAK
- DAVACI VEKİLİNİN KUSUR RAPORU ALINMASI TALEBİNİN OLMAMASI
- İLK RAPORDAKİ KUSUR ORANLARI YÖNÜNDE DAVALI YARARINA USULÜ KAZANILMIŞ HAK DOĞACAĞI

ÖZETİ: Bu durumda yukarıda yapılan açıklamalara, somut olaya ilişkin maddi ve hukuki olgulara göre; mahkeme tarafından 30.12.2011 tarihli kusur raporuna itiraz için taraflara iki haftadan fazla süre verildiği davalılar vekilince rapora itiraz dilekçesi ile yine Kanundaki süre içinde itiraz edildiği davacılar vekilince ise duruşmada aleyhe olan hususları kabul etmedikleri belirtilerek, dosyanın tazminat hesabı yönünden hesap bilirkişisine gönderilmesinin istendiği, davacı vekilince kusur oranlarına yönelik yeni bir rapor alınması talebi olmadığı, hesap raporuna gönderilmesinin istenmesi ile aslında 30.12.2011 tarihli kusur raporundaki kusur oranlarına göre tazminat hesabının yapılmasının zımnen istendiği anlaşılacakla 30.12.2011 tarihli ilk raporda belirlenen kusur oranları yönünden davalılar lehine usuli kazanılmış hak doğduğu ve usuli kazanılmış hakkın doğumuna engel bir durum bulunmadığı bu nedenle mahkemece bu durum dikkate alınmayarak 19.08.2013 tarihli (20.09.2013 havale tarihli) kusur raporunun hükme esas alınması ile usuli kazanılmış hakkın ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

DAVA: 1.Taraflar arasındaki “maddi ve manevi tazminat” davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, Tokat 1. İş Mahkemesince verilen davanın kısmen kabulüne ilişkin karar davalılar vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay (Kapatılan) 21. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

2.Direnme kararı davalılar vekili tarafından temyiz edilmiştir.

3.Hukuk Genel Kurulunca dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü:

I. YARGILAMA SÜRECİ

Davacı İstemi:

4. Davacılar vekili dava dilekçesinde; müvekkillerinin müşterek murisi A. T'nın davalı S.S. Odak Konut Yapı Kooperatifi Başkanlığına (Kooperatif) ait işyerinde çalışmakta iken 05.12.2009 tarihinde geçirdiği iş kazası sonucu vefat ettiğini, kazanın meydana gelmesinde kusurun tamamen davalılara ait olduğunu, müvekkillerinin müteveffanın maddi ve manevi desteklerini kaybettiğini ileri sürerek fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla D.T ve çocukları M, A. O. ve M. N. T. için 2.000,00'er TL maddi tazminat ile D. T. için 30.000,00TL,müteveffanın çocukları ile babası O. ve annesi S. T. için 15.000,00'er TL manevi tazminatın kaza tarihinden itibaren işleyecek faizi ile davalılardan müteselsilen tahsilini talep etmiştir.

5.Davacılarvekili ıslah dilekçesi ile D. T. için 13.577,00TL, M. T için3.325,00TL,A. O. T. için3.880,00TL, M. N. T için 8.423,00TL daha arttırarak maddi tazminat talebini toplam 37.205,00TL'ye çıkarmıştır.

Davalı Cevabı:

6.Davalılar S. Y. ve Kooperatif vekili cevap dilekçesinde; M. A. T'nın Kooperatif çalışanı olmadığını, olayın hemen sonrasındaki konuşmalarda olayın intihar olabileceği şeklinde söylemler geçtiğini, ölen şahsın sanayide bulunan M. K'ya ait Artvinli Mobilya Barbekü ve Şömine isimli işyerinin teşhir salonunda çalıştığını, müvekkillerinin inşaat alanında alınabilecek bütün güvenlik önlemlerini aldıklarını, müteveffanın S. O. P ve H. P'ın bilgisi dahilinde inşaatla geldiğini, talep edilen manevi tazminatın fahiş olduğunu belirterek davanın reddinin gerektiğini savunmuştur.

İlk Derece Mahkemesinin Kararı:

7.Tokat1. İş Mahkemesinin 09.06.2014tarihli ve 2010/136 E., 2014/103 K. sayılı kararı ile; davaya konu kazanın Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından düzenlenen inceleme raporuna göre iş kazası olduğunun tespit edildiği, dosyanın üç ayrı bilirkişiye tevdi edildiği, bu raporlardan 20.09.2013 havale tarihli kusur raporunun hükme esas alındığı, dosyanın hesap bilirkişisine de tevdi edildiği, 21.02.2014 havale tarihli hesap raporunun hükme esas alındığı, hesaplanan tazminattan müteveffanın kusuruna isabet eden %20 oranında indirim yapıldığı, davacılar bağlanan gelirlerden ilk peşin sermaye değerlerinin %80'inin tenzil

edildiği, 20.05.2014 havale tarihli ıslah dilekçesinin de nazara alındığı belirtilerek maddi tazminat taleplerinin kabulüne, manevi tazminat taleplerinin ise kısmen kabulüne karar verilmiştir

Özel Dairenin Bozma Kararı:

8.Tokat 1. İş Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararını süresi içinde davacılar vekili temyiz etmiştir.

9. Yargıtay (Kapatılan) 21. Hukuk Dairesinin 29.06.2015 tarihli ve 2015/6465 E., 2015/14989 K. sayılı kararı ile; *“1-Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillere, kanuni gerektirici sebepler ile temyiz nedenlerine göre davacılar vekilinin aşağıdaki bentlerin kapsamı dışındaki sair temyiz itirazlarının reddine,*

2-Dava, 05.12.2009 tarihindeki iş kazasında vefat eden sigortalının hak sahiplerinin maddi ve manevi zararlarının giderilmesi istemlerine ilişkindir.

Mahkemece, eş için 15.577,00TL, çocuklardan Ali Osman için 5.880,00TL, Mustafa için 5.325,00TL, Merve Nur için 10.423,00TL maddi tazminat ile yine eş için 25.000,00TL çocuklar için ayrı ayrı 12.000,00'erTL, anne ve baba içinde ise ayrı ayrı 10.000.00'er TL manevi tazminatın davacılarından tahsiline karar verilmiştir.

Dosya kapsamından; 30.12.2011 tarihli kusur raporu ile bu raporu düzenleyen beyetin 17.05.2012 tarihli ek raporunda %30 oranında davacılar yakını kazalının kusurlu olduğunun belirtildiği, bu raporda belirtilen kusur dağılımına davacılarca itiraz edilmesi üzerine bu kez 20.01.2013 ve 19.08.2013 tarihli kusur raporlarının alındığı ve bu raporlarda benzer olarak 05.12.2009 tarihindeki iş kazasında vefat eden Ahmet'in %20 oranında kusurlu olduğunun belirtildiği, ayrıca davacılarca 03.01.2013 tarihinde 813,00TL'lik yargılama gideri yapıldığı anlaşılmıştır.

Öncelikle belirtmek gerekirse temyize konu edilen 09.06.2014 tarihli Mahkeme kararında davalı tarafın usuli kazanılmış hak durumu göz önünde tutulmaksızın karar verilmesi doğru bulunmamıştır.

Şöyle ki; Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda “usuli kazanılmış hak” kavramına ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu kurum, davaların uzamasını önlemek, hukuki alanda istikrar sağlamak ve kararlara karşı genel güvenin sarsılmasını önlemek amacıyla Yargıtay uygulamaları ile geliştirilmiş, öğretilde kabul görmüş ve usul hukukunun vazgeçilmez, ana ilkelerinden biri haline gelmiştir. Anlam itibarıyla, bir davada, mahkemenin yada tarafların yapmış olduğu bir usul işlemi ile taraflardan biri lehine doğmuş ve kendisine uyulması zorunlu olan hakki ifade etmektedir.

Kazanılmış haklar Hukuk Devleti kavramının temelini oluşturan en önemli unsurlardandır. Kazanılmış hakları ortadan kaldıracı nitelikte sonuçlara yol açan yorumlar Anayasanın 2.maddesinde açıklanan “Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir” hükmüne aykırılık oluşturacağı gibi toplumsal kararlılığı, hukuksal güvenceyi ortadan kaldırır, belirsizlik ortamına neden olur ve kabul edilemez.

Yargıtay içtihatları ile kabul edilen “usuli kazanılmış hak” olgusunun, bir çok hukuk kuralında olduğu gibi yine Yargıtay içtihatları ile geliştirilmiş istisnaları bulunmaktadır.

Bunun yanında davanın kısmen kabulü halinde taraflarca yapılan yargılama giderlerinin davanın kabul-redoranına göre yanlar arasında paylaşılması gerektiği izahıtan varestedir.

Tüm bu açıklamalardan sonra somut olayda; kazalı işçi Ahmet Toprakçı'ya %30 oranında kusur atfeden 30.12.2011 tarihli rapora davacıların bir itirazının bulunmayıp yalnızca davalılar vekilinin itirazı ile kazalı işçiye %20 oranında kusur atfeden 20.01.2013 ve 19.08.2013 tarihli kusur raporlarının alındığının anlaşılması karşısında 30.12.2011 tarihli ilk rapora tek başına itiraz eden davalı yan için artık usuli kazanılmış hak doğduğunun kabulü ve bu kabule göre de itiraz neticesinde alınan raporlarda kazalı işçi için daha az oranlarda kusur tespit olursa bile artık önceki raporda belirtilen kusur oranlarına göre maddi tazminat davaları bakımından neticeye gidilmesi esas olmalı iken bu busus göz ardı edilerek davacılar murisi kazalının %20 oranında müterafik kusurlu olduğu kabulüne göre tazminatların hesap edilmesi doğru olmamıştır.

Ayrıca davalılarca 03.01.2013 tarihinde ödendiği anlaşılan 813,00TL yargılama giderinin Mahkemece karar yarinde göz ardı edilerek kabul ve red oranında yanlar arasında pay edilmemesi de hatalı olmuştur.

Mahkemece, açıklanan bu maddi ve hukuki olgular gözetilmeksizin yazılı şekilde hüküm kurması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

O halde, davalılar vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.” gerekçesi ile karar bozulmuştur.

Direnme Kararı:

10.Tokat 1. İş Mahkemesinin 12.11.2015 tarihli ve 2015/245 E., 2015/509 K.sayıllıkararı ile; önceki gerekçeler tekrar edilmek suretiyle direnme kararı verilmiştir.

Direnme Kararının Temyizi:

11.Direnme kararı süresi içinde davalılar vekili tarafından temyiz edilmiştir.

II.UYUŞMAZLIK:

12. Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyumsuzluk; davalılar vekilinin itirazı olduğu konusunda ihtilaf olmayan,30.12.2011 tarihli, kazalı işçi A.T'ya %30 oranında kusur atfeden bilirkişi kusur raporuna karşı davacılar vekilinin 10.04.2012 tarihli celse ileri sürdüğü “bilirkişi raporundan aleyhe olan bususları kabul etmiyoruz, davalılar vekilinin yazılı beyanlarını kabul etmiyoruz, dosyanın tazminat hesabı yönünden hesap bilirkişisine gönderilmesini talep ediyoruz” beyanının itiraz niteliğinde olup olmadığı, burada varılacak sonuca göre kusur oranı yönünden davalılar lehine usuli kazanılmış hak doğup doğmadığı ve müteveffa işçiye %20 oranında kusur atfeden, 20.09.2013havale tarihli bilirkişi kusur raporunun hükme esas alınmasının usuli kazanılmış hakkın ihlali niteliğinde olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

III.GEREKÇE

13. Uyuşmazlığın çözümü, “usuli kazanılmış hak” kavramının açıklanmasını ve açıklanan olgular karşısında somut olay ve taraflar yönünden gerçekleşip gerçekleşmediğinin irdelenmesini gerekli kılmaktadır.

14.Mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda (6100 sayılı Kanun/HMK) “*usuli kazanılmış hak*” kavramına ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktadır. Konu, yargı içtihadı ile gelişmiştir.

15.Bukurum davaların uzamasını önlemek, hukuki alanda istikrar sağlamak ve kararlara karşı genel güvenin sarsılmasını önlemek amacıyla Yargıtay uygulamaları ile geliştirilmiş, öğretide kabul görmüş ve usul hukukunun vazgeçilmez, ana ilkelerinden biri hâline gelmiştir. Anlam itibarıyla, bir davada, mahkemenin ya da tarafların yapmış olduğu bir usul işlemi ile taraflardan biri lehine doğmuş ve kendisine uyulması zorunlu olan hakkı ifade etmektedir.

16.Hemen belirtelim ki; bir mahkemenin Yargıtay dairesince verilen bozma kararına uyması sonunda, kendisi için o kararda gösterilen şekilde inceleme ve araştırma yaparak, yine o kararda belirtilen hukuki esaslar gereğince hüküm verme yükümlülüğü doğar. “*Usuli kazanılmış hak*” olarak tanımlayacağımız bu olgu mahkemeye, hükmüne uyduğu Yargıtay bozma kararında belirtilen çerçevede işlem yapma ve hüküm kurma zorunluluğu getirmektedir (09.05.1960 tarihli ve 1960/21E., 1960/9 K. sayılı YİBK).

17.Mahkemenin, Yargıtay'ın bozma kararına uyması ile bozma kararı lehine olan taraf yararına bir usuli kazanılmış hak doğabileceği gibi, bazı konuların bozma kararı kapsamı dışında kalması yolu ile de usuli kazanılmış hak gerçekleşebilir. Yargıtay tarafından bozulan bir hükmün bozma kararının kapsamı dışında kalmış olan kısımları kesinleşir. Bozma kararına uymuş olan mahkeme kesinleşen bu kısımlar hakkında yeniden inceleme yaparak karar veremez. Bir başka anlatımla, kesinleşmiş bu kısımlar, lehine olan taraf yararına usuli kazanılmış hak oluşturur (04.02.1959 tarihli ve 1959/13 E., 1959/ K. sayılı YİBK).

18.Yargıtay içtihatları ile kabul edilen “*usuli kazanılmış hak*” olgusunun, bir çok hukuk kuralında olduğu gibi yine Yargıtay içtihatları ile geliştirilmiş istisnaları bulunmaktadır.

19.Mahkemenin bozmaya uymasından sonra yeni bir içtihadı birleştirme kararı çıkması durumunda Yargıtay bozma kararı ile oluşan usuli kazanılmış hak değer taşımayacaktır. 09.05.1960 gün ve 21/9 sayılı Yargıtay İçtihatları Birleştirme Kararında (YİBK) “...*Sonradan çıkan içtihade birleştirme kararının Temyiz Mahkemesinin bozma kararına uyulmakla meydana gelen usule ait müstesap hak esasının istisnası olarak, henüz mahkemede veya Temyiz Mahkemesinde bulunan bütün işlere tatbikinin gerekli olduğuna...*” karar verilmiştir.

20.Bunun gibi bozmaya uyulmasından sonra o konuda yürürlüğe giren yeni bir kanun karşısında bozma ilamına uyulmakla oluşan usuli kazanılmış hakkında bir değeri kalmayacaktır.

21.Benzer şekilde uygulanması gereken bir kanun hükmünün, hüküm kesinleşmeden önce Anayasa Mahkemesi'nce iptaline karar verilmesi hâlinde usuli kazanılmış hakka göre değil, Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra oluşan

yeni duruma göre karar verilebilecektir (HGK. 21.01.2004 tarihli ve 2004/10-44 E., 2004/19 K. ile 30.01.2013 tarihli ve 2012/1-683 E.,2013/165 K. sayılı kararları)

22.Görev konusu da usuli kazanılmış hakkın istisnasıdır. Bu husus 04.02.1959 tarihli ve 1957/13 E., 1959/5 K. sayılı YİBK'da "*...Kaide olarak usuli mükteşep hak hükmününün vazife konusunda tatbik yeri olmayacağına ve duruşmanın bittiği bildirilinceye kadar vazifesizlik kararı verileceğine,...*" şeklinde ifade edilmiştir.

23.Bu sayılanların dışında ayrıca hak düşürücü süre, kesin hüküm itirazı ve harç gibi kamu düzenine ilişkin konularda da usuli kazanılmış haktan söz edilemez.

24.Ayrıca maddi hataya dayanan bozma kararına uyulması ile de usuli kazanılmış hak doğmaz.

25.Usuli kazanılmış hakkın hukuki sonuç doğurabilmesi için; bir davada, ya taraflar ya mahkeme ya da Yargıtay tarafından açık biçimde yapılmış olan ve istisnalar arasında sayılmayan bir usul işlemi ile taraflardan biri lehine doğmuş ve kendisine uyulması zorunlu olan bir hakkın varlığından söz edilebilmesi gerekir.

26.HMK'nın "*Bilirkişi raporuna itiraz*" başlıklı 281. maddesinin birinci fıkrasında "*Taraflar, bilirkişi raporunun, kendilerine tebliği tarihinden itibaren iki hafta içinde, raporda eksik gördükleri hususların, bilirkişiye tamamlattırılmasını; belirsizlik gösteren hususlar hakkında ise bilirkişinin açıklama yapmasının sağlanmasını veya yeni bilirkişi atanmasını mahkemeden talep edebilirler.*" hükmü mevcuttur.

27.Bir tarafın bilirkişi raporuna itiraz etmemesi ile, diğer (bilirkişi raporuna itiraz eden) taraf lehine usulî kazanılmış hak doğar. Yani, bir taraf bilirkişi raporuna itiraz etmez, diğerinin itirazı (veya mahkemenin kendiliğinden gerekli görmesi) üzerine yeni bir bilirkişi incelemesi yaptırılır (veya aynı bilirkişiden ek rapor alınır) ve ikinci bilirkişi raporu (veya ek rapor) birinci rapora itiraz edenin daha da aleyhine olursa, ilk rapora itiraz etmeyen taraf bakımından ilk bilirkişi raporu kesinleştiğinden ve bununla diğer (itiraz eden) taraf lehine usulî kazanılmış hak doğduğundan, mahkemenin ilk bilirkişi raporuna göre karar vermesi gerekir (*Kuru, B., Hukuk Muhakemeleri Usulü, İstanbul 2001, Cilt:3, s. 2753*)

28.Somut olayda; mahkemece kusur oranlarının tespiti amacıyla alınan 30.12.2011 tarihli bilirkişi raporunun, 14.02.2012 tarihli duruşmada taraf vekillerine elden tebliğ edilerek beyanda bulunmaları için bir sonraki duruşmaya kadar süre verildiği, davalılar vekilinin 22.02.2012 havale tarihli dilekçesi ile rapora itiraz ettiği, davacılar vekilinin ise 10.04.2012 tarihli bir sonraki duruşmada "*bilirkişi raporundan aleybe olan hususları kabul etmiyoruz, davalılar vekilinin yazılı beyanlarını kabul etmiyoruz, dosyanın tazminat hesabı yönünden hesap bilirkişisine gönderilmesini talep ediyoruz*" şeklinde beyanda bulunduğu, mahkeme tarafından 20.01.2013 ve 19.08.2013 tarihli iki ayrı raporun daha alındığı ve müteveffa işçiye %20 oranında kusur atfeden 19.08.2013 tarihli kusur raporunun hükme esas alındığı görülmüştür.

29.Bu durumda yukarıda yapılan açıklamalara, somut olaya ilişkin maddi ve hukuki olgulara göre; mahkeme tarafından 30.12.2011 tarihli kusur raporuna itiraz için taraflara iki haftadan fazla süre verildiği davalılar vekilince rapora itiraz

dilekçesi ile yine Kanundaki süre içinde itiraz edildiği davacılar vekilince ise duruşmada aleyhe olan hususları kabul etmedikleri belirtilerek, dosyanın tazminat hesabı yönünden hesap bilirkişisine gönderilmesinin istendiği, davacı vekilince kusur oranlarına yönelik yeni bir rapor alınması talebi olmadığı, hesap raporuna gönderilmesinin istenmesi ile aslında 30.12.2011 tarihli kusur raporundaki kusur oranlarına göre tazminat hesabının yapılmasının zımnen istendiği anlaşılmalı. 30.12.2011 tarihli ilk raporda belirlenen kusur oranları yönünden davalılar lehine usuli kazanılmış hak doğduğu ve usuli kazanılmış hakkın doğumuna engel bir durum bulunmadığı bu nedenle mahkemece bu durum dikkate alınmayarak 19.08.2013 tarihli (20.09.2013 havale tarihli) kusur raporunun hükme esas alınması ile usuli kazanılmış hakkın ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

30.Hâlböyle olunca tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

31. O hâlde direnme kararı bozulmalıdır.

32. Direnme kararında “31.03.2010” olan dava tarihinin “04.08.2015” olarak gösterilmesi ve gerekçeli karar başlığında davalı kooperatifin “*tasfiye halinde*” olduğu ibaresinin yazılmaması ise, mahallinde her zaman düzeltilebilecek maddi hata olarak değerlendirilmiş ve işin esasına etkili görülmediğinden bozma nedeni yapılmamıştır.

IV.SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle;

Davalılar vekillerinin temyiz itirazlarının kabulü ile; direnme kararının 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesine göre uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. maddesi gereğince **BOZULMASINA,**

İstek halinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine, karar düzeltme yolu kapalı olmak üzere 18.02.2021 tarihinde oybirliği ile kesin olarak karar verildi.